

УДК 930+94(410)

БРИТАНСЬКА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ В ДОСЛІДЖЕННЯХ УКРАЇНСЬКИХ ВЧЕНИХ

Іванов Д.І.

Інститут всесвітньої історії
Національної академії наук України

Дана стаття пропонує читачеві аналіз української історіографії британського зовнішньополітичного процесу у період 1990–2010 рр. З урахуванням контексту політичних подій автором проаналізовано головні теми, які привертали увагу українських дослідників. Серед них – європейська політика Великої Британії, «особливі відносини» між Великою Британією та США, українсько-британські відносини. Деякі питання, що досліджувалися українською історіографією часів незалежності, зокрема пов'язані з євроінтеграційними процесами, втратили актуальність референдуму про Брексіт (2016 р.) то подальшими переговорами про вихід Великої Британії з ЄС. У зв'язку з цим видається важливим дослідження таких аспектів, як дія механізмів прийняття зовнішньополітичних рішень, визначення їх мотивацій та вплив демократичних інститутів, таких як політичні партії та громадські рухи.

Ключові слова: історіографія, Велика Британія, зовнішня політика, Європейський Союз, Сполучені Штати Америки, україно-британські відносини.

Постановка проблеми. Велика Британія була і залишається провідною державою зі значним економічним, військовим та інтелектуальним потенціалом. Маючи багату історію та потужні демократичні традиції, ця країна наглядно демонструє, що для того аби мати вплив на світові процеси не обов'язково утримувати найчисельнішу армію чи володіти величезними природними ресурсами. Останні події, пов'язані з референдумом 2016 року, щодо виходу держави з ЄС, загострили питання про роль Об'єднаного Королівства Великої Британії та Північної Ірландії у сучасному світі.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В українській історичній науці значна увага приділялася дослідженню британської зовнішньої політики. Однак у більшості праць з цієї проблематики увага зосереджувалася на євроінтеграційному контексті. В новітніх обставинах, принаймні як це здається з перспективи сьогодення, зазначений підхід втратив свою актуальність. Водночас зросла вагомість таких

проблемних аспектів, як критерії оцінки британськими владними інституціями проблем зовнішньополітичного характеру, їх мотивація та механізми прийняття зовнішньополітичних рішень.

Дослідження британської зовнішньої політики важливе як з точки зору врахування зовнішньополітичних позицій провідних держав сучасного світу, так і з точки зору вивчення особливостей аналізу, ухвалення та реалізації зовнішньополітичних рішень. В такому сенсі дослідження історіографії видається корисним з наукової та науково-практичної точок зору.

Мета статті. Головна мета цієї роботи полягає в аналізі основних тем та сюжетів зовнішньої політики Великої Британії в період 1990–2010 рр. Досягнення цієї мети передбачало виконання наступних дослідницьких завдань:

– окреслення головних ознак британської зовнішньої політики за прем'єрства Джона Мейджора, Тоні Блера та Гордона Брауна;

– визначення найбільш актуальних для українських дослідників проблем зовнішньої політики

Великої Британії та причини, які обумовлювали конкретні пріоритети наукового пошуку;

– тематичний аналіз української історіографії британського зовнішньополітичного процесу;

Виклад основного матеріалу. Відставка Маргарет Тетчер з посади прем'єр-міністра у 1990 р., у значній мірі, була пов'язана з суттєвими змінами у політичній ситуації у світі. Припинення біполярного протистояння підняло питання про подальший курс британської зовнішньої політики. Новий британський прем'єр-міністр Джон Мейджор обрав курс на поліпшення відносин з Вашингтоном, що супроводжувалося активною співпрацею у військовій та політичній сфері. Політичні еліти країни розпочали ревізію європейської політики, що призвело до дебатів в Консервативній та Лейбористській партіях під час ратифікації парламентом Маастрихтського договору. Перемога у 1997 р. лейбористів на чолі з Тоні Блером ознаменувалася демонстративною відмовою від протиставлення «атлантизму» та «європеїзму». Блер фактично визнав, що посилення співпраці з питань безпеки в рамках Європейського Союзу буде в інтересах самої Великої Британії, що мало сприяти зміцненню статусу країни як посередника у відносинах між європейськими інтеграційним центром та США. За прем'єрства Блера уряд активно сприяв євроінтеграції, однак продовжував зберігати особливу позицію у складі ЄС.

Теракти 11 вересня 2001 р. в Нью-Йорку спонукали США розпочати інтервенцію до Афганістану (з 7 жовтня 2001 р.). Велика Британія підтримала операцію, вважаючи це виконанням своїх союзницьких обов'язків. Однак інтервенція військ США і Великої Британії до Іраку в березні 2003 р. викликала незадоволення, як серед країн ЄС, так і в британському суспільстві. Після того, як Т. Блер залишив посаду прем'єр-міністра за власним бажанням (27 червня 2007 р.), цю посаду обійняв Гордон Браун, який до цього був канцлером казначейства. На відміну від свого попередника, Г. Браун був скоріше прихильником «атлантизму», ніж «європеїзму», що знайшло прояв у підтвердженні прихильності «особливим відносинам» США та обережному ставленні до євроінтеграційних процесів.

Доцільно буде сказати, що протягом постбіполярного періоду головна увага британського уряду була зосереджена на трьох основних проблемах: 1) європейська політика, участь у євроінтеграції та відносини з країнами континенту; 2) британсько-американські «особливі відносини»; 3) вирішення регіональних криз та конфліктів. Ці проблеми привертають значну увагу як британських і загалом зарубіжних дослідників, так і українських вчених. Утім, оскільки впродовж періоду української незалежності питання про вступ України до ЄС залишалося однією з найпопулярніших тем суспільних наук, це також позначилося й на домінуванні євроінтеграційної політики в українській історіографії британського зовнішньополітичного процесу. Пріоритетна увага, яку українські історики приділяли європейській політиці Великої Британії, пояснювалася як загальним науковим інтересом, так і прагненням з'ясувати, наскільки позиція Великої Британії може впливати на європейські перспективи України. Загалом

унаслідок вказаних причин українська історіографія британської зовнішньої політики зосереджувалася на трьох темах: 1) українсько-британських відносинах, 2) загальному спрямуванні зовнішньої політики Великої Британії, 3) участі держави в євроінтеграційних процесах.

Проблемі двосторонніх відносин Об'єднаного Королівства та України присвячено низку праць А.В. Грубінко. Його кандидатська дисертація присвячена політичному та військовому співробітництву між двома країнами в 1991–2004 рр. [3]. Окремі аспекти цієї проблеми висвітлено у його статтях, присвячених окремим періодам у становленні британсько-українських відносин та загальним аспектам євроатлантичних відносин [1; 2; 4]. На думку А.В. Грубінка, «сприяння поширенню євроінтеграційних процесів вирізняє Велику Британію як одного з головних партнерів України на шляху євроінтеграції». Виваженість і прагматичність підходів її керівництва «до участі у загальноєвропейських процесах, що ґрунтуються на відстоюванні власних національних інтересів, є прикладом для нашої країни, як необхідно ефективно розбудовувати і здійснювати зовнішню політику» [3, с. 182]. Ці тези набули розвитку в статті А.В. Грубінка, присвяченій місцю України в британській зовнішній політиці в 2004–2009 рр. [2, с. 286–287], в якій британсько-українські відносини розглянуто в широкому контексті з урахуванням ролі США та ЄС.

Зосередження уваги на загальному контексті євроінтеграційних процесів присутнє і в працях Н.Л. Яковенко (Інститут міжнародних відносин Київського національного університету ім. Т. Шевченка) [19–22]. Найбільш ґрунтовно серед українських авторів проблеми британської зовнішньої політики розглянуто в її монографії «Велика Британія в сучасній системі міжнародних відносин: заявка на європейське лідерство» [20]. Утім, у роботі Н.Л. Яковенко простежується наголос на обережному ставленні Лондона до інтеграційних процесів, в яких британські уряди намагалися уникнути надмірної централізації з боку керівних установ ЄС та зберегти баланс між інтеграцією та суверенітетом.

Н.Л. Яковенко підкреслює, що співробітництво в рамках Північноатлантичного альянсу відіграє принципову роль у політиці Великої Британії з питань безпеки, як у рамках «особливих відносин» зі США, так і з країнами ЄС. Участь та ролі Об'єднаного Королівства в НАТО присвячена стаття Н.Л. Яковенко «Внесок Великої Британії в діяльність НАТО» [21], в якій вона наголошує на важливості «особливих відносин» для підтримки Великою Британією боєздатності НАТО.

Серед робіт присвячених відносинам Великої Британії зі США та НАТО, варто згадати кандидатську дисертацію Т.Ю. Кандуби «Атлантизм в зовнішній політиці урядів Тоні Блера» [5]. В цій роботі розглянуто вплив атлантичної концепції на формування зовнішньополітичного курсу урядів Т. Блера. Автор відзначає, що британська позиція була зорієнтована на обмеження протиріччя між США та західноєвропейськими країнами й посилення впливу Великої Британії на формування спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС. Особливості участі Сполученого Королівства у формуванні європейської системи безпеки ста-

ли також предметом досліджень А.В. Грубінко, зокрема його статті «Велика Британія біля витоків європейської політики безпеки і оборони: роль, пріоритети, суперечності» [1].

Проблеми розвитку та еволюції «особливих відносин» США та Великої Британії присвячені роботи С.М. Пик (Львівський національний університет ім. І. Франка) [14; 15]. В своєму дисертаційному дослідженні авторка сформулювала концепцію британсько-американських «особливих відносин» та розглянула їх еволюцію від початку «холодної війни» до сьогодення [14]. Дослідження цієї проблеми отримало розвиток у монографії С.М. Пик «США – Велика Британія: «особливі відносини» [15]. Авторка визначає феномен британсько-американських «особливих відносин» як «взаємовигідний зв'язок між державами, що простежується в усіх важливих сферах життєдіяльності їхніх суспільних систем, а також виявляється у вигляді узгоджених дій на міжнародній арені внаслідок реалізації спільних інтересів» [14, с. 8]. В своїй монографії С.М. Пик акцентувала увагу на фактичних деталях та особливостях цих відносин, коли «неофіційні особливі відносини мають пріоритет перед зобов'язаннями США та Великої Британії, офіційно закріпленими в міжнародних договорах» [15, с. 232]. Процес еволюції британсько-американських відносин також розглядається в статті О. В. Олійника «Еволюція сутності американсько-британських особливих відносин» [13], у якій автор зауважує, що відносини між країнами сягнули того рівня, коли вони навіть не вимагають юридичного затвердження на папері.

В дослідженнях українських істориків та політологів провідне місце присвячено дослідженню участі Великої Британії у структурі та політиці ЄС. Про популярність цієї теми свідчить хоча б те, що майже всі вищезгадані дослідники так чи інакше торкалися цієї проблематики. Цим темам присвячено низку робіт А.В. Грубінко, В.Ю. Крушинського, О.А. Неприцького І.П. Чернінько, Н. Л. Яковенко.

Вказана тема детально представлена в роботах В.Ю. Крушинського (Інститут міжнародних відносин Київського національного університету ім. Т. Шевченка) [6; 8; 9], зокрема в його докторській дисертації «Великобританія в європейських інтеграційних процесах» [7]. На підставі комплексного аналізу європейського напрямку британської політики цей автор доводить, що позиція Об'єднаного Королівства стосовно відносин у межах ЄС ґрунтувалася на поєднанні понять інтеграції, суверенітету та субсидіарності. Європейський напрям британської зовнішньої політики в контексті «п'ятої хвилі» розширення ЄС (2004 р.) детально розглянуто в статтях І.П. Чернінька «Велика Британія і розширення ЄС-2004» [16], «Українсько-британські відносини: історія та сучасність» [18] та «Політика лейбористського уряду Великої Британії щодо розширення Європейського Союзу 2004 р.» [17]. Цікавий матеріал з цієї проблематики знаходимо в статтях А.В. Грубінко «Участь Великої Британії у європейській інтеграції: між атлантизмом та європеїзмом» [4] та «Україна у зовнішній політиці Великої Британії: новітній етап міждержавних відносин» [2].

Заслуговують безумовної уваги і дослідження О.А. Неприцького [10; 11; 12], особливо його кан-

дидатська дисертація «Велика Британія та європейська інтеграція (90-ті рр. ХХ ст.)» [10]. В цій праці зроблено акцент на правових та економічних аспектах європейської політики Великої Британії, а також формулюванню урядової політики щодо планів і перспектив еволюції ЄС.

Аналіз методології, яка застосовувалася в дослідженнях українських вчених, дозволяє відзначити деякі загальні риси та особливості їх наукового пошуку. Н.Л. Яковенко досліджуючи в своїй монографії місце Великої Британії в сучасній системі міжнародних відносин застосувала політологічні підходи для розкриття британської концепції побудови Європейського Союзу. Оцінюючи специфіку британської політики в умовах прискорення та поглиблення європейської інтеграції в 1992–2001 рр., дослідниця дійшла висновку, що: «домінантою британської європолітики виступає державоцентристський підхід» [20, с. 178]. На її думку, цей підхід «обумовив позитивне ставлення Великої Британії до процесу поширення Європейського Союзу на схід» [20, с. 178]. Серед джерел, використаних у дослідженні Н.Л. Яковенко, можна відзначити активне залучення документів парламенту, британських політичних партій та мемуарної літератури.

І.П. Чернінько в своїх статтях приділив суттєву увагу концептуальному аналізу європейському напрямку британської зовнішньої політики, оскільки це дозволяло зрозуміти позицію Великої Британії стосовно розширення ЄС та побічно, у порівнянні з досвідом інших країн, оцінювати євроінтеграційні перспективи України. А.В. Грубінко в своєму дисертаційному дослідженні використав методи моделювання для оцінки впливу міжнародного середовища на двосторонні відносини між Україною та Великою Британією. Серед джерел, використаних у статтях А.В. Грубінко, значне місце займають документи українських державних установ (Міністерства Закордонних справ, Верховної Ради та Управління міжпарламентських зв'язків України).

О.А. Неприцький в своїй дисертації використовував регресивний та актуалізаційний методи, що дозволило йому визначити специфіку участі Британії в євроінтеграційних процесах, в том числі у глобалізаційному контексті. Як стверджує О.А. Неприцький, в 1990-х рр. британська політична еліта здійснила чергову ревізію європейської політики країни в бік посилення інтеграції. Тоді всі три головних партії (консерватори, лейбористи та ліберал-демократи) загалом підтримали ідею участі країни в «європейському будівництві». Водночас тогочасні британські політики намагалися не зосереджувати основну увагу на європейських дебатах аби приховати «розкол в консервативній та лейбористській партіях з приводу європейського питання» [10, с. 10–11].

Дослідження В.Ю. Крушинського містять запропоновану цим автором власну наукову концепцію співвідношення національного та наднаціонального в європейській політиці Великої Британії, яка ґрунтується на детальному аналізі британських політичних концепцій євроінтеграції. На думку В.Ю. Крушинського, «примат суверенітету в британській європейській політиці пов'язаний з особливостями формування національної ідентичності Великобританії та її впливу

на політичний процес у цій країні. Відсутність подвійної ідентичності – національної та європейської – притаманної континентальним партнерам Великобританії, унеможливило для неї визначення достатніх і адекватних здобутків від поступок суверенітетом» [7, с. 18]. В дослідженнях В.Ю. Крушинського активно використовуються документи британських державних установ, політичних партій, а також матеріали ЄЕС/ЄС.

Висновки і пропозиції. Огляд української історіографії британської зовнішньої політики свідчить, що окрім часткового висвітлення загальних питань, пов'язаних з формуванням зовнішньополітичного курсу Великої Британії, в центрі уваги більшості українських дослідників перебували європейська політика британських урядів та розвиток британсько-українських відносин. Проведений історіографічний аналіз дозволяє сформулювати наступні висновки та узагальнення:

– Протягом останніх 25 років українські дослідники зосереджували свою увагу на питанні європейської інтеграції країн Європи, в тому числі Великої Британії. Подібний підхід достатньо легко пояснити як офіційно проголошеним українським урядом курсом на інтегрування до структур Європейського Союзу, так і зацікавленістю європейських наукових установ у дослідженні цієї проблеми.

– В роботах більшості українських науковців такі питання британської зовнішньої політики, як «особливі відносини» зі США та участь у побудові системи колективної безпеки на базі Північноатлантичного альянсу, розглядалися переважно в контексті європейської політики Британії. Цей підхід був виправданий, враховуючи посередницьку функцію країни у відносинах між США та континентальною Європою, однак це ж призвело до витіснення на другий план інших важ-

ливих питань. У працях українських дослідників практично не порушувалися такі питання як позиція Об'єднаного Королівства щодо регіональних конфліктів на Балканах в 1990-і рр., участь в інтервенціях в Афганістані та Іраку на початку ХХІ ст. Ці аспекти розглядалися виключно або насамперед як частина американської близькосхідної політики.

– Дослідження двосторонніх відносин між Україною та Великою Британією отримало значну увагу з боку науковців, однак, як і у випадку з іншими темами, дослідження велось переважно з акцентом на участь обох цих країн у євроінтеграційних процесах. Історичні події останніх п'яти років продемонстрували, що тодішні сподівання стосовно європейських перспектив України були занадто оптимістичними. Водночас і сам проєкт «Об'єднаної Європи» зіткнувся з низкою серйозних викликів, які вимагають реформування існуючих структур наднаціонального управління.

– За наслідками референдуму 23 червня 2016 року Велика Британія розпочала процедуру виходу з ЄС, що спричиняє невпевненість стосовно майбутніх політичних та економічних відносин з ЄС, активізацію радикальних політичних сил та посилення сепаратистських тенденцій на Європейському континенті. За таких обставин постає питання про необхідність дослідження нових тем пов'язаних з британською зовнішньою політикою. За таких обставин виглядає актуальним дослідження нових тем, які відображають формування та реалізацію британської зовнішньої політики. Враховуючи сучасні політичні реалії, видаються актуальними такі теми, як дослідження участі Великої Британії у вирішенні регіональних конфліктів, а також вивчення механізмів і мотивацій, пов'язаних з ухваленням рішень та формуванням зовнішньополітичного курсу.

Список літератури:

1. Грубінко А. В. Велика Британія біля витоків європейської політики безпеки і оборони: роль, пріоритети, суперечності / А. В. Грубінко // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наук. праць. – К.: КНУ ім. Т. Шевченка, ІМВ, 2009. – Вип. 87. – Ч. II. – С. 18–28.
2. Грубінко А. В. Україна у зовнішній політиці Великої Британії: новітній етап міждержавних відносин (2005–2009 рр.) / А. В. Грубінко // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. – 2010. – Вип. 19. – С. 285–302.
3. Грубінко А. В. Українсько-британські відносини у 1991–2004 рр. (політичне та військове співробітництво): дис. ... к. іст. наук: 07.00.02 / А. В. Грубінко; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Т., 2006. – 216 с.
4. Грубінко А. В. Участь Великої Британії у європейській політичній інтеграції: між атлантизмом та європеїзмом / А. В. Грубінко // Європейські історичні студії. – 2015. – № 1. – С. 6–17.
5. Кандуба Т. Ю. Атлантизм в зовнішній політиці урядів Тоні Блера: автореф. дис. ... к. іст. наук: 07.00.02 / Кандуба Т. Ю.; Донець. нац. ун-т. – Донецьк, 2010. – 20 с.
6. Крушинський В. Ю. Британська позиція щодо військового співробітництва в Європейському Союзі в 90-ті роки / В. Ю. Крушинський // Наукові записки. Збірник. – К., ІПЕНД НАН України, 2003. – Сер. політологія і етнологія. – Вип. 23. – С. 302–313.
7. Крушинський В. Ю. Великобританія в європейських інтеграційних процесах: автореф. дис. ... д. політ. наук: 23.00.04 / В. Ю. Крушинський; КНУ ім. Т. Шевченка. – К., 2004. – 32 с.
8. Крушинський В. Ю. Концепції багаторівневої європейської інтеграції в діяльності консервативного уряду Дж. Мейджора / В. Ю. Крушинський // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. пр. – К.: КНУ ім. Т. Шевченка. ІМВ, 2002. – Вип. 34 (Ч. I). – С. 32–36.
9. Крушинський В. Ю. Фактори формування «особливої» позиції Великої Британії стосовно європейських інтеграційних процесів / В. Ю. Крушинський // КНУ ім. Т. Шевченка. Вісник. Міжнародні відносини. – 2003. – Вип. 25. – С. 17–20.
10. Неприцький О. А. Велика Британія та європейська інтеграція (90-ті р. ХХ ст.): автореф. дис. ... к. іст. наук: 07.00.02 / Неприцький О. А.; Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2003. – 20 с.
11. Неприцький О. А. Великобританія та ратифікація Маастрихтського договору / О. А. Неприцький // Наукові праці Кам'янець-Подільського держ. пед. ун-ту: історичні науки. – Кам'янець-Подільський, 2002. – Т. 8(10). – С. 494–507.
12. Неприцький О. А. Впровадження в країнах-членах ЄС єдиної грошової одиниці та реакція Великобританії / О. А. Неприцький // Наукові записки Вінницького держ. пед. ун-тету ім. М. Коцюбинського. Серія: Історія: Збірник наукових праць. – Вінниця, 2001. – Вип. III. – С. 176–187.

13. Олійник О. В. Еволюція сутності американо-британських «особливих» відносин / О. В. Олійник // Збірник наукових праць «Політологічні студії». – 2010. – Вип. 1. – С. 42–51.
14. Пик С. М. «Особливі відносини» США і Великобританії: сутність, еволюція, сучасний стан: Автореф. дис. ... к. політ. наук / С.М. Пик. – Львів, 2004. – 20 с.
15. Пик С. М. США – Велика Британія: «особливі відносини» / С. М. Пик; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. – К.: Знання, 2006. – 283 с.
16. Черінько І. П. Велика Британія і розширення ЄС-2004 / І. П. Черінько // Наука. Релігія. Суспільство. – 2009. – № 3. – С. 77–82.
17. Черінько І. П. Політика лейбористського уряду Великої Британії щодо розширення Європейського Союзу 2004 р. / І. П. Черінько // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К., 2009. – Вип. 17. – С. 304–311.
18. Черінько І. П. Українсько-британські відносини: історія та сучасність / І. П. Черінько // Наук. зап. Ін-ту політ. і етнонац. дослідж. – 2009. – Вип. 43. – С. 313–321.
19. Яковенко Н. Л. Британське головування в ЄС – випробування лідерства Н. Л. Яковенко // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. пр. – К.: КНУ ім. Т. Шевченка. ІМВ, 2002. – Вип. 33. Частина 1. – С. 54–63.
20. Яковенко Н. Л. Велика Британія в сучасній системі міжнародних відносин: заявка на європейське лідерство. – К.: Науковий світ, 2003. – 227 с.
21. Яковенко Н. Л. Внесок Великої Британії у діяльність НАТО / Н. Л. Яковенко // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2007. – Вип. 36. – С. 61–65.
22. Яковенко Н. Л. Позиція Великої Британії в новій архітектурі європейської безпеки / Н. Л. Яковенко // Збірник наукових праць. Дослідження світової політики. – К.: ІСЕМВ НАН України, 2001. – Вип. 16. – С. 21–27.

Иванов Д.И.

Институт всемирной истории
Национальной академии наук Украины

БРИТАНСКАЯ ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА КОНЦА XX – НАЧАЛА XXI ВЕКА В ИССЛЕДОВАНИЯХ УКРАИНСКИХ УЧЕНЫХ

Аннотация

Даная статья содержит анализ украинской историографии британского внешнеполитического процесса в период 1991–2010 гг. С учетом контекста политических событий автором проанализированы главные темы, которые привлекали внимание украинских исследователей. Среди них – европейская политика Великобритании, «особые отношения» между Великобританией и США, украинско-британские отношения. Некоторые вопросы, которые исследовались украинской историографией эпохи независимости, в том числе связанные с евроинтеграционными процессами, утратили актуальность в результате референдума про Брексит (2016 г.) и дальнейшими переговорами о выходе Великобритании из ЕС. В связи с этим представляется важным исследование таких аспектов, как действие механизмов принятия внешнеполитических решений, определение их мотиваций и влияние демократических институтов, таких как политические партии и общественные движения.

Ключевые слова: историография, Великобритания, внешняя политика, Европейский Союз, Соединенные Штаты Америки, украинско-британские отношения.

Ivanov D.I.

Institute of World History
of the National Academy of Sciences of Ukraine

THE UKRAINIAN HISTORIOGRAPHY OF THE BRITISH FOREIGN POLICY (1990–2010)

Summary

The paper deals with the analysis of the Ukrainian historiography of the British foreign policy in the period of 1990–2010. Taking into the account the context of the past political events, the author analyzes the main topics that attracted attention of the Ukrainian researchers: British European politics, «Special relationship» between the United Kingdom and the USA, Ukrainian-British relations. Some issues earlier researched by Ukrainian historiography during the period of independence, particularly those related to the European integration processes, have lost their relevance after the referendum on Brexit (2016) and further negotiations on the withdrawal of Great Britain from the EU. In this regard, the research of the foreign policy decision-making, identifying motivations and influence of democratic institutions such as political parties and nongovernmental organizations seems urgent.

Keywords: Great Britain, foreign policy, European Union, United States of America, British-Ukrainian relationship